

**ΟΜΑΔΙΚΕΣ ΑΠΕΛΑΣΕΙΣ ΚΑΤΑΓΕΓΡΑΜΜΕΝΕΣ ΣΤΗ
ΘΑΛΑΣΣΑ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ: ΜΑΡΤΙΟΣ- ΙΟΥΝΙΟΣ 2020**

LEGAL CENTRE LESVOS - 13 ΙΟΥΛΙΟΥ 2020

Σε φωτογραφία που τραβήχτηκε από το Legal Centre Lesvos από το νησί της Λέσβου στις 17 Ιουνίου 2020, δύο ελληνικά σκάφη περικυκλώνουν μία βάρκα μεταναστών, της οποίας το στίγμα (GPS) στάλθηκε στο Alarm Phone, επιβεβαιώνοντας ότι βρισκόταν σε ελληνικά χωρικά ύδατα. Για αρκετές ώρες, η βάρκα των μεταναστών είχε αφηθεί χωρίς καμία βοήθεια. Η Τουρκική Ακτοφυλακή αργότερα περισυνέλεξε τους επιβάτες της βάρκας, επιστρέφοντάς τους στην Τουρκία. Οι ομαδικές απελάσεις οι οποίες διεξάγονται με τον τρόπο αυτό είναι αντίθετες με όσα ορίζει το διεθνές δίκαιο, παραβιάζουν τα δικαιώματα του ατόμου στη ζωή και το δικαίωμα να μην υποστεί βάνανυση και εξευτελιστική μεταχείριση, καθώς και, το διεθνές ναυτικό δίκαιο για υποχρέωση διάσωσης στη θάλασσα.

**LEGAL
CENTRE
LESVOS**

info@legalcentrelesvos.org

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

- A. ΠΟΙΟΙ ΕΙΜΑΣΤΕ**
- B. ΑΥΞΑΝΟΜΕΝΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΓΙΑ ΟΜΑΔΙΚΕΣ ΑΠΕΛΑΣΕΙΣ**
- Γ. ΤΑΣΕΙΣ ΔΙΑΦΑΙΝΟΜΕΝΕΣ ΑΠΟ ΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΜΑΣ**
- Δ. ΠΕΡΙΠΤΩΣΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ**
- Ε. ΑΝΑΛΥΣΗ**
- ΣΤ. ΤΕΛΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ**
- Ζ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ**

A. ΠΟΙΟΙ ΕΙΜΑΣΤΕ

Το “Legal Centre Lesvos ΑΜΚΕ”, είναι ένας αστικός μη κερδοσκοπικός οργανισμός, με έδρα τη Μυτιλήνη που δραστηριοποιείται από το Μάιο του 2019. Από το 2016 ως το 2019, το νομικό κέντρο λειτουργούσε με την επωνυμία «Legal Centre Lesbos», ως κίνημα βάσης υπό την αιγίδα της οργάνωσης “Prism the Gift Fund Charity” στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Παρέχει δωρεάν ατομική νομική συνδρομή σε αιτούντες άσυλο, μετανάστες και πρόσφυγες και υπερασπίζεται τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ισότιμη πρόσβαση σε νόμιμες και ασφαλείς διόδους μετανάστευσης στη Λέσβο, την Ελλάδα και παγκοσμίως. Επιπλέον, ασχολείται με την καταγραφή των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την προάσπιση των δικαιωμάτων των μεταναστών και προσφύγων τόσο στο νησί της Λέσβου όσο και πανελλαδικά.

B. ΑΥΘΑΝΟΜΕΝΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΓΙΑ ΟΜΑΔΙΚΕΣ ΑΠΕΛΑΣΕΙΣ

Την 1^η Μαρτίου 2020, η Ελλάδα ανέστειλε το δικαίωμα στο αίτημα ασύλου και ανακοίνωσε ότι θα ενισχύσει την επιτήρηση των συνόρων της, ώστε να αποτρέψει τους/τις μετανάστ(ρι)ες από τη διέλευση των συνόρων με την Τουρκία. Ενώ το δικαίωμα στο αίτημα ασύλου έχει τεχνικά αποκατασταθεί, μετά την ανακοίνωση της 1^{ης} Μαρτίου 2020, το Ελληνικό κράτος υιοθέτησε ποικίλες πρακτικές που συνεχίζονται μέχρι και σήμερα και που παραβιάζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστ(ρι)ών: συμπεριλαμβανομένων της βίαιης οχύρωσης των συνόρων της, του αυξανόμενου αριθμού ομαδικών απελάσεων από την Ελλάδα στην Τουρκία και της συστηματικής παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όσων καταφθάνουν στην Ελλάδα.

Οι αναφορές για ομαδικές απελάσεις από την Ελλάδα στην Τουρκία δεν είναι κάτι καινούργιο [1], ωστόσο οι Ελληνικές αρχές εισήγαγαν νέες πρακτικές από το Μάρτιο αυτού του έτους για να αποτρέψουν την είσοδο και να ενισχύσουν τις επιστροφές των μεταναστ(ρι)ών, συμπεριλαμβανομένων και όσων έχουν ήδη φτάσει στην Ελλάδα, είτε μέσω των χερσαίων συνόρων είτε από θάλασσης. Επιπρόσθετα, σε σχέση και με τις προηγούμενες καταγεγραμμένες τακτικές εγκατάλειψης σωστικών λέμβων χωρίς κινητήρα με μετανάστ(ρι)ες που βρίσκονται σε κίνδυνο στη θάλασσα, -οι οποίες έχουν σχεδιαστεί για τη διάσωση ανθρώπινων ζώων- τώρα χρησιμοποιούνται από τις ελληνικές αρχές στη διενέργεια επαναπροωθήσεων στα χωρικά ύδατα του Αιγαίου.

Πρόσφατα, το Legal Centre Lesvos κατέγραψε περιπτώσεις επαναπροωθήσεων με τη χρήση σωστικών σχεδίων. Σε όλες αυτές τις καταγεγραμμένες περιπτώσεις, οι ελληνικές αρχές ώθησαν τους μετανάστες στις σωστικές σχεδίες, αφού προηγουμένως είχαν αναχαιτίσει την πορεία τους στη θάλασσα ή μετά τη σύλληψή τους κατά την άφιξή τους σε ελληνικό έδαφος. Ακολούθως, οι ελληνικές αρχές εγκατέλειψαν τους επιβάτες των σχεδίων, στην ανοιχτή θάλασσα ανάμεσα στα ελληνικά νησιά και την Τουρκία, όπου αργότερα περιசυνελέγησαν από το Τουρκικό Λιμενικό. Επιπροσθέτως, το Legal Centre Lesvos έχει καταγράψει περιπτώσεις στις οποίες βάρκα στην οποία επέβαιναν μετανάστ(ρι)ες στην προσπάθειά τους να διασχίσουν το Αιγαίο, υπέστη σημαντική φθορά από τις ελληνικές αρχές και έπειτα χρησιμοποιήθηκε εκ νέου για επαναπροώθηση .

Τέτοιου είδους ομαδικές απελάσεις είναι απαραίτητο να ιδωθούν επίσης στο πλαίσιο και της παρατεταμένης μη παροχής βοήθειας από την Ελληνική Ακτοφυλακή σε βάρκες που βρίσκονται σε κατάσταση κινδύνου [2] της κακομεταχείρισης όσων κατάφεραν να φτάσουν στα νησιά, συμπεριλαμβανομένης και της αυθαίρετης κράτησής τους σε απάνθρωπες και εξευτελιστικές συνθήκες [3], παράλληλα με την καταστρατήγηση των νομίμων δικαιωμάτων των μεταναστ(ρι)ών που υιοθετούν οι νέοι νόμοι για το άσυλο, οι οποίοι τέθηκαν σε εφαρμογή τον Ιανουάριο και τον Ιούνιο του 2020.[4]

Συνολικά, είναι προφανές πως η ελληνική κυβέρνηση ακολουθεί ανοιχτά μία πολιτική αναχαιτίσεως και βίαιης αποτροπής όσον αφορά τη διέλευση των μεταναστ(ρι)ών, με ελάχιστο σεβασμό στις υποχρεώσεις που απορρέουν από το διεθνές δίκαιο και συγκεκριμένα από την αρχή της μη επαναπροώθησης (non- refoulement principle) και με ακόμα λιγότερο σεβασμό στις ζωές όσων αναζητούν άσυλο. Όταν όλα τα παραπάνω πραγματοποιούνται ως μέρος μιας διαδεδομένης και συστηματικής πρακτικής, όπως τεκμηριώνεται παρακάτω, ισοδυναμούν με έγκλημα κατά της ανθρωπότητας.

Γ. ΔΙΑΦΑΙΝΟΜΕΝΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΑΣ

Οι ομαδικές απελάσεις που διεξάγονται στο Αιγαίο δεν αποτελούν μεμονωμένα περιστατικά. Άμεσες μαρτυρίες επιζώντων, που συγκεντρώθηκαν από το Legal Centre Lesvos, αποδεικνύουν ότι συμβαίνουν συστηματικά και έχει υιοθετηθεί ένα ξεκάθαρο *modus operandi* που εφαρμόζεται σε διάφορες περιοχές στο Αιγαίο πέλαγος και στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου.

Οι πληροφορίες που έχουν συλλεχθεί από το Legal Centre Lesvos βασίζονται στις μαρτυρίες 30 επιζώντων που εκτέθηκαν σε ομαδικές απελάσεις, και στις μαρτυρίες 7 ατόμων τα οποία ήρθαν σε άμεση επαφή με τους επιζώντες ή ήταν μάρτυρες ομαδικών απελάσεων. Οι μαρτυρίες αυτές συγκεντρώθηκαν στο διάστημα μεταξύ 23 Μαρτίου 2020 και 20 Ιουνίου 2020, απευθείας από το Legal Centre Lesvos.

Ειδικότερα, οι μαρτυρίες αφορούν 8 καταγεγραμμένες ομαδικές απελάσεις από τις 5 Μαρτίου 2020 ως και τις 19 Ιουνίου 2020, που έλαβαν χώρα, από και κοντά στα παράλια της Σάμου, της Χίου, της Λέσβου και της Σύμης. Οι συγκεκριμένες πληροφορίες ή μαρτυρίες κάθε ατόμου επιβεβαιώθηκαν από μαρτυρίες άλλων ατόμων ή αποδεικτικά μέσα δημοσιοποιημένα από ΜΜΕ (όπως φωτογραφίες, βίντεο και καταγεγραμμένες τοποθεσίες μέσω GPS) και οι οποίες βρέθηκαν επίσης να συνάδουν με πρακτικές που έχουν εντοπιστεί σε άλλες ομαδικές απελάσεις καταγεγραμμένες είτε από το Legal Centre Lesvos, είτε σε πολλές αναφορές που δημοσιεύθηκαν από την κοινωνία των πολιτών και τα μέσα τους τελευταίους μήνες. [5]

Πολλοί από τους επιζώντες των προαναφερθέντων περιστατικών έχουν βιώσει πολλαπλές ομαδικές απελάσεις από την Ελλάδα, είτε από τη στεριά (από την περιοχή του Έβρου) είτε μέσω θαλάσσης.

Οι συνθήκες στις οποίες συνήθως διεξάγονται οι ομαδικές απελάσεις από τις αρχές διαφέρουν: ως προς τους δρώντες που εμπλέκονται, τους χώρους που συμβαίνουν, αναλόγως με το εάν οι μετανάστ(ρι)ες αναχαιτίζονται από τις αρχές στη θάλασσα, ή μετά την άφιξη μιας ομάδας ατόμων σε ελληνικό έδαφος. Ωστόσο, παρατηρούνται ορισμένες επαναλαμβανόμενες πρακτικές, όπως περιγράφονται παρακάτω:

- Όταν συλλαμβάνονται στη θάλασσα, οι ελληνικές αρχές απειλούν και καταστρέφουν τις βάρικες των μεταναστ(ρι)ών με τις οποίες καταφθάνουν ή αρνούνται τη βοήθεια στις βάρικες για παρατεταμένη χρονική περίοδο: Επιζώντες από δύο ομαδικές απελάσεις ανέφεραν ότι η μηχανή ή η δεξαμενή της βελζίνης της βάρικας που επέβαιναν καταστράφηκε ή αφαιρέθηκε από τις ελληνικές αρχές.
- Όταν συλλαμβάνονται στην ξηρά, οι ελληνικές αρχές μεταφέρουν τους/τις μετανάστ(ρι)ες σε ανεπίσημους χώρους κράτησης πριν τη διεξαγωγή των ομαδικών απελάσεων μέσω θαλάσσης
Σε κάθε ομαδική απέλαση που καταγράφηκε από το Legal Centre Lesvos που ακολουθεί μία άφιξη σε ελληνικό έδαφος, οι επιζώντες συλλαμβάνονται από την ελληνική αστυνομία και κρατούνται σε ανεπίσημα κρατητήρια. Σε ένα περιστατικό, οι ελληνικές αρχές έθεσαν σε κράτηση τους/τις μετανάστ(ρι)ες σε εξωτερικό χώρο, χωρίς στέγη, σε ένα λιμάνι. Σε άλλες δύο περιπτώσεις, οι ελληνικές αρχές κράτησαν τους/τις μετανάστ(ρι)ες σε αποθήκες δίπλα ή μέσα σε λιμάνια. Ο χρόνος κράτησης διαφέρει ανά περίπτωση: σε μία περίπτωση οι μετανάστ(ρι)ες κρατήθηκαν για κάποιες ώρες, σε άλλη περίπτωση κρατήθηκαν για δύο μέρες. Σε μία τουλάχιστον, από τις διήμερες κρατήσεις, οι ελληνικές αρχές, δεν παρείχαν φαγητό και νερό στους κρατούμενους.
- Οι ελληνικές αρχές επιβιβάζουν τους/τις μετανάστ(ρι)ες σε σκάφη, συχνά με την εγγύηση ότι πρόκειται να μεταφερθούν εντός της ελληνικής επικράτειας.
Σε τρεις περιπτώσεις ομαδικών απελάσεων μέσω θαλάσσης και σε δύο που είχε προηγηθεί η άφιξη μεταναστ(ρι)ών στην ξηρά, οι επιζώντες επιβιβάστηκαν σε σκάφη των αρχών κατόπιν ψευδούς

πληροφόρησης, ότι πρόκειται να μεταφερθούν σε άλλα σημεία της ελληνικής επικράτειας.

- Σε μία περίπτωση επαναπροώθησης μέσω θαλάσσης, επιζών ανέφερε στο Legal Centre Lesvos ότι “Ρωτήσαμε (τις ελληνικές αρχές) πού μας πάτε, και μας απάντησαν, στο λιμάνι”.
 - Σε μία άλλη περίπτωση επαναπροώθησης μέσω θαλάσσης, συγγενικό πρόσωπο επιζώντος ενημέρωσε το Legal Centre Lesvos, ότι οι ελληνικές αρχές είπαν στους/στις μετανάστ(ρι)ες στα αγγλικά “Αν θέλετε να πάτε στην Ελλάδα, πρέπει να μπειτε στο μεγάλο πλοίο των ελληνικών αρχών”.
 - Σε μία περίπτωση επαναπροώθησης που έλαβε χώρα μετά την άφιξη στην ξηρά, ο διασωθείς, στην μαρτυρία του στο Legal Centre Lesvos σημειώνει πως ένα μέλος της ομάδας ρώτησε τις ελληνικές αρχές, στα αγγλικά, πού επρόκειτο να τους πάνε, και εάν επρόκειτο να τους μεταφέρουν στην Αθήνα. Και του απάντησαν θετικά.
- Ενώ οι μετανάστ(ρι)ες στα σκάφη, οι ελληνικές αρχές:
 - Άσκησαν σωματική βία εναντίον των μεταναστ(ρι)ών: Επιζώντες τριών ομαδικών απελάσεων κατά τις οποίες βάρκες μεταναστών αναχαιτίστηκαν στην θάλασσα και δύο ομαδικών απελάσεων άφιξη στην ξηρά, ανέφεραν ότι ξυλοκοπήθηκαν από τις ελληνικές αρχές στην διάρκεια μεταφοράς τους σε ελληνικά σκάφη, και/ή ξυλοκοπήθηκαν πριν τους/τις αναγκάσουν να πέσουν στις σωσίβιες σχεδίες, και
 - Διέτασαν τους μετανάστ(ρι)ες να κάθονται με τα κεφάλια να κοιτούν το έδαφος, με την απειλή να τους χτυπήσουν στο πρόσωπο με γκλομπ, αν κοιτάζουν προς τα πάνω. Σε δύο ομαδικές απελάσεις που πραγματοποιήθηκαν στην θάλασσα (πριν την άφιξη στη ξηρά) και σε μία άλλη, κατά την οποία ακολούθησε άφιξη στη ξηρά, οι επιζώντες έλαβαν οδηγίες από τις Ελληνικές Αρχές να καθίσουν με τα κεφάλια κάτω. Οι Αρχές τους είπαν πως σε περίπτωση που σηκώσουν το κεφάλι τους θα τους χτυπήσουν στο πρόσωπο με γκλοπ. Οι επιζώντες μιας ακόμα ομαδικής απελάσης που ακολούθησε άφιξη σε ελληνικό έδαφος, ανέφεραν τις ίδιες οδηγίες.
 - Οι ελληνικές αρχές αποστερούν από τους/τις μετανάστ(ρι)ες τα υπάρχοντά τους συμπεριλαμβανομένων κινητών τηλεφώνων, εγγράφων ταυτοποίησης, χρήματα και προσωπικά τους αντικείμενα. [6]

Οι ελληνικές αρχές κατάσχισαν κινητά πράγματα που έφεραν πάνω τους οι επιζώντες σε τρεις ομαδικές απελάσεις που ακολούθησαν αφίξεις σε ελληνικό έδαφος. Τους αφαίρεσαν τα κινητά τους τηλέφωνα πριν από τις επαναπροωθήσεις, απομονώνοντας με αυτόν τον τρόπο τους κρατούμενους, και στερώντας τους την δυνατότητα να τεκμηριώσουν την κράτησή τους (και τη μετέπειτα επαναπροώθησή τους) ή να επικοινωνήσουν με φορείς νομικής υποστήριξης. Ακόμα, σε μια ομαδική απελάση, τα υπάρχοντα των μεταναστ(ρι)ών κατασχέθηκαν τη στιγμή της κράτησής τους και τους αρνήθηκε, παρά τις επανειλημμένες εκκλήσεις τους η πρόσβαση στα φάρμακα που είχαν μέσα στις αποσκευές τους, συγκεκριμένα σε ένα άτομο με αναπηρία και ένα άρρωστο παιδί. Εξάλλου, επιζώντες δύο ομαδικών απελάσεων των οποίων οι συλλήψεις έλαβαν χώρα στην ανοιχτή θάλασσα, ανέφεραν επίσης ότι τα κινητά τους τηλέφωνα και τα προσωπικά τους αντικείμενα, συμπεριλαμβανομένων εγγράφων ταυτοποίησης και μεγάλων χρηματικών ποσών, κατασχέθηκαν κατά τη μεταφορά τους στο σκάφος των ελληνικών αρχών.
 - Οι ελληνικές αρχές δεν καταγράφουν την άφιξη των μεταναστ(ρι)ών, ούτε τους παρέχουν πληροφορίες ή τη δυνατότητα να ζητήσουν άσυλο ή/και να υποβάλουν σχετικό αίτημα για χορήγηση ασύλου:

Σε δύο από τις τεκμηριωμένες ομαδικές απελάσεις μετά από άφιξη στην ξηρά, οι ελληνικές αρχές δεν κατέγραψαν την άφιξη ή/και την κράτηση ατόμων, αποκλείοντας στην πράξη κάθε δυνατότητα για τα άτομα αυτά να αμφισβητήσουν νομικά την κράτησή τους ή την επακόλουθη επαναπροώθησή τους. Οι ελληνικές αρχές δεν τους παρείχαν πληροφορίες σχετικά με την πρόσβαση στις διαδικασίες ασύλου, πόσο μάλλον την ευκαιρία να υποβάλουν αιτήσεις ασύλου. Δεν τους παρασχέθηκαν διερωμηθείς, επομένως στερήθηκαν κάθε πληροφορία που εύλογα θα μπορούσε να αναμένει κανείς ότι θα ήταν σε θέση να

κατανοήσουν. . Ομοίως, στα πέντε περιστατικά ομαδικών απελάσεων μετά την αναχαίτιση τους στη θάλασσα, οι μετανάστες στερήθηκαν την δυνατότητα να ζητήσουν άσυλο, και τους αρνήθηκαν το δικαίωμα στη διερμηνεία.

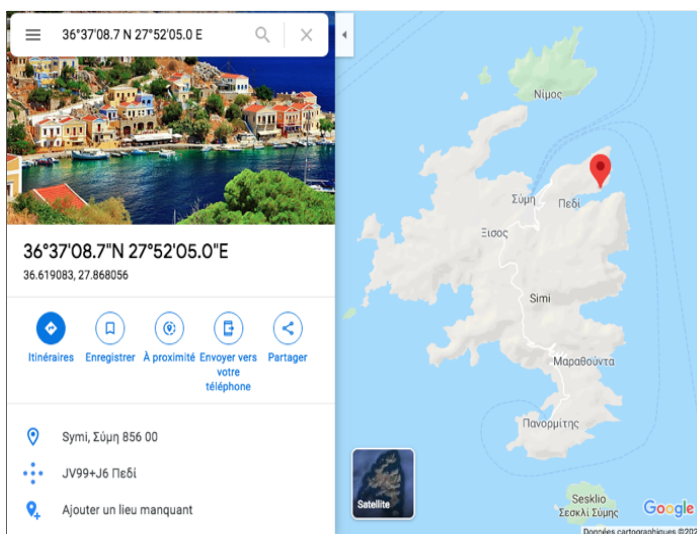
- Οι ελληνικές αρχές ασκούν σωματική και λειψική βία στους μετανάστ(ρι)ες και στη συνέχεια τους ρίχνουν, από ύψος περίπου 3μ., από το σκάφος των αρχών σε χωρίς κινητήρα σωσίβια σχεδία ή στις πλέον κατεστραμμένες και άνευ κινητήρα βάρκες τους
Επιζώντες τριών ομαδικών απελάσεων-δύο μετά άφιξη σε ελληνικό έδαφος και μία μετά από αναχαίτιση στη θάλασσα - ανέφεραν ότι οι ελληνικές αρχές τους πέταξαν από το κατάστρωμα του ελληνικού σκάφους, από ύψος περίπου 3μ., σε μια σωσίβια σχεδία χωρίς κινητήρα ή στην πλέον κατεστραμμένη λέμβο τους. Σε δύο τεκμηριωμένες ομαδικές απελάσεις, μετά από αφίξεις στην ξηρά, οι επιζώντες ανέφεραν ότι μέλη των ελληνικών αρχών- που φορούσαν κουκούλες ή άλλο κάλυμμα προσώπου - χτυπούσαν (με χέρια ή / και με γκλοπ), έσπρωχναν και φώναζαν στους/στις μετανάστ(ρι)ες, πριν τους ρίξουν από το κατάστρωμα. Στα άτομα που ρίχτηκαν κατ' αυτό τον τρόπο συμπεριλαμβάνονταν γυναίκες, παιδιά, άτομα με αναπηρίες και άτομα με προβλήματα υγείας.
- Οι ελληνικές αρχές ρυμουλκούν τη σωσίβια σχεδία ή τη κατεστραμμένη λέμβο στην ανοιχτή θάλασσα, εκτός εάν είναι ήδη εκεί, όπου εγκαταλείπεται αβοήθητη.
Οι επιζώντες μιας τουλάχιστον ομαδικής απέλασης στη θάλασσα, ρυμουλκήθηκαν από τις ελληνικές αρχές μέσα σε σωσίβια σχεδίες ενωμένες με το σκάφος των ελληνικών αρχών, στην ανοιχτή θάλασσα. Σε κάθε καταγεγραμμένη ομαδική απέλαση μετά από άφιξη στην ξηρά, οι επιζώντες μεταφέρθηκαν μέσα σε ελληνικό σκάφος στην ανοιχτή θάλασσα, όπου αναγκάστηκαν να επιβιβαστούν σε σωσίβια σχεδίες χωρίς κινητήρα ή, σε μια περίπτωση, στη βάρκα με την οποία είχαν αρχικά φτάσει.
- Οι ελληνικές αρχές αποχωρούν αφήνοντας τους μετανάστες εκτεθειμένους, σε πλοιάρια χωρίς κινητήρα ή κατεστραμμένες λέμβους, στην ανοιχτή θάλασσα.
Οι επιζώντες από κάθε ομαδική απέλαση που καταγράφηκε από το Legal Centre Lesvos, εγκαταλείφθηκαν σε κατεστραμμένες βάρκες ή λέμβους χωρίς κινητήρα, στην ανοιχτή θάλασσα. Στη συνέχεια, όλοι διασώθηκαν από το Τουρκικό Λιμενικό.

Δ. ΠΕΡΙΠΤΩΣΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ

Οι ακόλουθες περιπτωσιολογικές μελέτες αφορούν περιστατικά που συνέβησαν σε άτομα τα οποία επιβίωσαν από ομαδικές απελάσεις και έχουν εξουσιοδοτήσει το Legal Centre Lesvos να τα εκπροσωπήσει. Όλα τα έγγραφα και τα βίντεο που αναφέρονται εδώ ελήφθησαν απευθείας από τα ως άνω άτομα ή άλλα άτομα που αποτέλεσαν υποκείμενα των αυτών ομαδικών απελάσεων.

Περιπτωσιολογική Μελέτη 1: Στις 23 Μαρτίου 2020, Ομαδική απέλαση στα ανοιχτά της νήσου Σύμης

Στις 21 Μαρτίου, περίπου στις 4.30 π.μ., μία ομάδα αποτελούμενη από 31 άτομα συριακής καταγωγής, συμπεριλαμβανομένων 19 ενηλίκων (16 άντρες και 3 γυναίκες) και 12 παιδιών (μεταξύ των οποίων δύο ασυνόδευτα ανήλικα αγόρια), απέπλευσε από την περιοχή της Μαρμαρίδας της Τουρκίας, με μία φουσκωτή βάρκα με μικρή εξωλέμβιο μηχανή και προορισμό την Ελλάδα. Περίπου στις 6 π.μ., η ομάδα έφτασε στο ελληνικό νησί Σύμη. Από τα 31 άτομα, τα 27 έχουν συγγενείς με καθεστώς διεθνούς προστασίας ή με ειρρεμούσα διαδικασία ασύλου σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Τουλάχιστον 2 άτομα είχαν την πρόθεση να κάνουν αίτημα οικογενειακής επανένωσης, ώστε να επανενωθούν με συγγενείς τους σε άλλα μέρη της Ευρώπης.

Εικόνα 1: Στιγμιότυπο από την Τοποθεσία του GPS
36°37'08.7"N 27°52'05.0"E (Σύμη, Ελλάδα)

Τα άτομα της ως άνω ομάδας περπάτησαν για αρκετές ώρες στους λόφους και κατά μήκος των δρόμων της Σύμης, με σκοπό να έρθουν σε επαφή με τις ελληνικές αρχές και να δηλώσουν την πρόθεσή τους να αιτηθούν άσυλο. Περίπου στις 12.30μ.μ., κάθησαν στην άκρη του δρόμου για να ξεκουραστούν, από όπου τραβήξαν μερικές φωτογραφίες, και έστειλαν την τοποθεσία GPS σε ένα φίλο (36°37'08.7"N 27°52'05.0"E) Και τα δύο στοιχεία επιβεβαιώνουν ότι βρισκόνταν στον κόλπο Πεδή στη Σύμη (Βλέπε Εικόνα 1).

Εικόνα 2: Φωτογραφία με άτομα της ομάδας μπροστά από τον κόλπο Πεδή στη Σύμη, που τραβήχτηκε στις 21 Μαρτίου 2020.

Εικόνες 3 & 4: Φωτογραφίες από άτομα της ομάδας να περιμένουν παραπλεύρως του δρόμου στη Σύμη.

Αργότερα, Έλληνες αστυνομικοί συνόδευσαν τους/τις μετανάστ(ρι)ες σε ένα κοντινό λιμάνι. Η ομάδα των ατόμων παρέμεινε υπό κράτηση, με 24ωρη επιτήρηση, για δύο μέρες και δύο νύχτες, σε αυτό τον ανεπίσημο χώρο. Τα περισσότερα από τα προσωπικά αντικείμενα, συμπεριλαμβανομένων κινητών τηλεφώνων, διαβατηρίων και εγγράφων ταυτοποίησης, μεγάλων χρηματικών ποσών και συνταγογραφημένων φαρμάκων, κατασχέθηκαν μόνιμα. Οι επιζώντες ανέφεραν ότι υπέστησαν λεκτική κακοποίηση και προσβολές από τους αξιωματικούς της

αστυνομίας και, ότι δεν τους παρασχέθηκε καθόλου φαγητό ή νερό και δεν είχαν πρόσβαση σε τουαλέτες ή εγκαταστάσεις υγιεινής.

Στις 23 Μαρτίου 2020, ένα μεγάλο γκιρίζο στρατιωτικό πλοίο έφτασε στο λιμάνι για να παραλάβει την ομάδα των ατόμων. Οι επιζώντες περιέγραψαν ότι τα μέλη των αρχών που επέβαιναν στο πλοίο φορούσαν λευκές προστατευτικές ιατρικές στολές με κουκούλες, μαύρες μάσκες που κάλυπταν τα πρόσωπά τους, μάσκες για τον COVID-19 ήταν οπλισμένοι, συμπεριλαμβανομένων και όπλων δεμένων στο πόδια τους. Τα άτομα της ομάδας πίστευαν πως πρόκειται να μεταφερθούν στην Αθήνα, όπου θα τους επιτρεπόταν να καταθέσουν αιτήματα ασύλου.

Τα άτομα της ομάδας έλαβαν την εντολή να καθίσουν στο δάπεδο, με τα κεφάλια στραμμένα προς τα κάτω. Το στρατιωτικό πλοίο έφυγε από τη Σύμη κατά το απόγευμα και έπλευσε για περίπου μιάμιση ώρα. Στη συνέχεια το πλοίο σταμάτησε στη μέση της θάλασσας και τα άτομα διατάχθηκαν να σηκωθούν και οδηγήθηκαν ένας ένας στο πίσω μέρος του πλοίου. Οι αξιωματικοί που φρουρούσαν την ομάδα τους φώναζαν και χρησιμοποιούσαν τα γιλόμπς ώστε να κινηθούν πιο γρήγορα και τους ανάγκασαν να πεδηξουν, ένας-ένας, σε μια πορτοκαλί σωστική σχεδία, διαστάσεων περίπου τρία επί τρία μέτρα, χωρίς κινητήρα. Όπως φαίνεται και στις φωτογραφίες που τραβήξε με το κινητό του ένας από τους επιζώντες μέσα από τη λέμβο, οι αρχές προμήθευσαν τα παιδιά και ένα άτομο ακρωτηριασμένο με αναπηρία με σωσίβια διάσωσης. Για περίπου δύο ώρες η σωσίβια σχεδία τους παρασυρόταν από τα κύματα ακυβέρνητη.

Όταν έφτασε η Τουρκική Ακτοφυλακή, τα θύματα της απέλασης μεταφέρθηκαν σε μεγαλύτερα σκάφη και έπειτα τους πήγαν σε ένα λιμάνι στην τουρκική πόλη Datça, περίπου 20 χλμ. από τη Σύμη, το οποίο επιβεβαίωσαν με το χάρτη στα τηλέφωνα τους. Αφού πέρασαν μια νύχτα υπό κράτηση στο λιμάνι της Datça, οι τουρκικές αρχές μετέφεραν την ομάδα των ατόμων στη Μαλάτια όπου συνέχισαν να κρατούνται.

Εικόνα 5: Στιγμιότυπο από βίντεο που τραβήχτηκε από επιζώντα μέσα από τη σχεδία στις 23 Μαρτίου 2020.

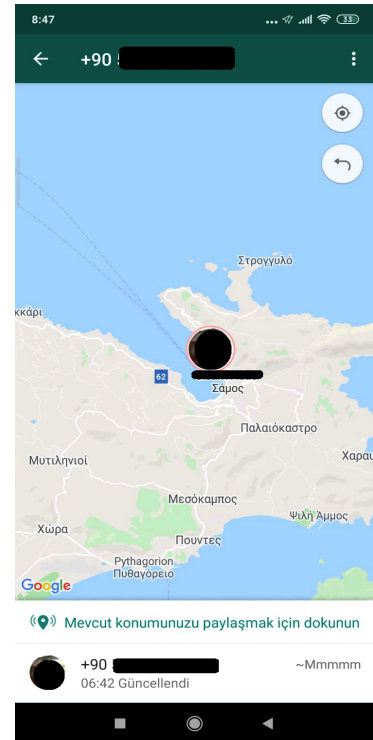
Περιπτώσιολογική Μελέτη 2: Στις 13 Μαΐου 2020, Ομαδική Απόπειρα στα ανοιχτά της νήσου Σάμου

Στις 13 Μαΐου 2020, περίπου 30 άνθρωποι, συμπεριλαμβανομένων 11 παιδιών και 4 γυναικών ταξίδεψαν από την Τουρκία στην Ελλάδα με μία βάρκα. Όταν η βάρκα προσέγγιζε το νησί της Σάμου, αναχαιτίστηκε από την Ελληνική Ακτοφυλακή, που κατέστρεψε τον κινητήρα τους με ένα σιδερένιο κοντάρι. Η Ελληνική Ακτοφυλακή ανάγκασε τα άτομα να επιβιβαστούν σε δύο πορτοκαλί σωσίβιες σχεδίες χωρίς εξωλέμβιους κινητήρες, και πήρε τα κινητά τηλέφωνα και τα χρήματά τους. Τουλάχιστον ένας επιζών μπόρεσε να κρύψει το κινητό του και απέφυγε την κλοπή.

Οι σωσίβιες σχεδίες ρυμουλκήθηκαν από το Ελληνικό Λιμενικό με ένα σκονιό στην ανοιχτή θάλασσα, ανάμεσα στη Σάμο και την Τουρκία, όπου και εγκαταλείφθηκαν. Διασώθηκαν από το Τουρκικό Λιμενικό, και τέθηκαν σε κράτηση σε υπερπλήρη κρατητήρια όπου το φαγητό, το νερό και η ιατρική περίθαλψη ήταν σε έλλειψη. Αφέθηκαν ελεύθεροι μετά από 18 ημέρες.

Τα αποδεικτικά στοιχεία της εν λόγω ομαδικής απόπειρας περιλαμβάνουν προσωπικές μαρτυρίες δύο επιζώντων, μία τοποθεσία GPS που στάλθηκε όταν η βάρκα προσέγγιζε στη Σάμο, φωτογραφίες και

βίντεο, καθώς επίσης και την επιβεβαίωση από την Τουρκική Ακτοφυλακή, σχετικά με τη διάσωση 30 ατόμων σε δύο βάρκες έξω από τις ακτές της Σμύρνης στην περιοχή Menderes/Ozdere στις 13 Μαΐου 2020.

Εικόνα 6: Στιγμιότυπο οθόνης από τοποθεσία GPS που στάλθηκε από ένα επιζώντα, καθώς η βάρκα προσέγγισε τη Σάμο στις 13 Μαΐου 2020.

Εικόνες 7,8: Στιγμιότυπα από βίντεο που τραβήχτηκε στις 13 Μαΐου 2020, δείχνει σωσίβιες σχεδίες να ρυμουλκούνται από την Ελληνική Ακτοφυλακή (όλα τα βίντεο είναι διαθέσιμα)

Περιπτωσιολογική μελέτη 3: 19 Ιουνίου 2020- Ομαδική Απέλαση ανοικτά της νήσου Λέσβου

Περίπου 35 άτομα, συμπεριλαμβανομένων τουλάχιστον 4 παιδιών και 4 γυναικών, συμπεριλαμβανομένων ατόμων με σομαλική, παλαιστινιακή και συριακή εθνικότητα, ταξίδευαν με βάρκα από την Τουρκία στην Ελλάδα. Αναχώρησαν περίπου τα μεσάνυχτα (τις πρώτες πρωινές ώρες) της 19ης Ιουνίου 2020.

Σύμφωνα με την μαρτυρία ενός επιζώντος, η βάρκα βρισκόταν περίπου 50 μέτρα από την ακτή της Λέσβου νωρίς το πρωί της 19ης Ιουνίου, όταν αναχαιτίστηκαν από την Ελληνική Ακτοφυλακή. Ρυμουλκήθηκαν από το ελληνικό λιμενικό στην ανοιχτή θάλασσα του Βορείου Αιγαίου ανάμεσα στη Λέσβο και την Τουρκία και εγκαταλείφθηκαν εκεί.

Εικόνες 9 & 10: Στιγμιότυπα από βίντεο που τραβήχτηκε στις 19 Ιουνίου 2020, δείχνουν μια βάρκα με φόντο το νησί της Λέσβου και την Ελληνική Ακτοφυλακή να ρυμουλκεί μία βάρκα.

Μετά από περίπου τέσσερις ώρες, διασώθηκαν από την τουρκική ακτοφυλακή και μεταφέρθηκαν στην Τουρκία. Εκτός από τις προσωπικές μαρτυρίες δύο επιζώντων, τα αποδεικτικά στοιχεία περιλαμβάνουν φωτογραφίες και αποδεικτικά βίντεο καθώς και αναφορά από την Τουρκική Ακτοφυλακή που επιβεβαιώνει ότι παρέλαβε 36 άτομα σε σωσίβια σχεδία στις 10:50 π.μ. στις 19 Ιουνίου 2020, στα ανοικτά των ακτών της Σμύρνης στην περιοχή Φοσα (Φώκαια).

Μαρτυρία από επιζώντα που περιγράφει βιντεοσκοπημένο υλικό, μεταφρασμένο από τα Αραβικά: «Αυτό το βίντεο είναι από σήμερα, όταν φτάσαμε στη Μυτιλήνη το πρωί. Χθες, περίπου τα μεσάνυχτα, φύγαμε από την Τουρκία και φτάσαμε σήμερα το πρωί. Φτάσαμε σχεδόν στο νησί, ήμασταν μόλις 50 μέτρα μακριά, τότε οι Έλληνες ήρθαν και μας πήραν. Αφού μας μετέφεραν μεσοπέλαγα, μας εγκατέλειψαν. Εμείς τους ρωτήσαμε, πού μας πηγαίνετε, είπαν στο λιμάνι. Μας έβαλαν στη θάλασσα, και έφυγαν. Και η τουρκική ακτοφυλακή ήρθε και μας πήρε.»

Ε. ΑΝΑΛΥΣΗ

Οι ομαδικές απελάσεις που αναφέρθηκαν παραπάνω, γνωστές ως πρακτικές 'pushback', αποτελούν σκανδαλώδεις παραβιάσεις των βασικών διεθνών υποχρεώσεων της Ελλάδας ενώ παράλληλα συνιστούν έγκλημα κατά της ανθρωπότητας σύμφωνα με τα άρθρα 7(1)(δ) και 7(1)(κ) του καταστατικού της Ρώμης εγκριθέν 1998 που ιδρύει το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, τα οποία αντίστοιχα καταδικάζουν την «εκτόπιση ή βίαιη μετακίνηση πληθυσμού» και «απάνθρωπες πράξεις [...] οι οποίες με πρόθεση προκαλούν μεγάλο πόνο ή βαρεία σωματική βλάβη ή βαρεία βλάβη της διανοητικής ή σωματικής υγείας», όταν διεξάγονται ως μέρος μιας ευρείας ή συστηματικής πρακτικής.

Η πράξη εγκατάλειψης ανθρώπων στη θάλασσα σε βάρκες χωρίς κινητήρα, συνιστά όχι μόνο άρνηση της βοήθειας των ατόμων που βρίσκονται σε κίνδυνο, αλλά θέτει συνειδητά τη ζωή των ατόμων αυτών σε κίνδυνο και ως εκ τούτου παραβιάζει το δικαίωμα του ατόμου στη ζωή, σύμφωνα και με το Άρθρο 2 της ΕΣΔΑ [7]. Παραβιάζει επίσης το καθήκον κάθε κράτους να παρέχει «επαρκή και αποτελεσματική» υπηρεσία αναζήτησης και διάσωσης στη θάλασσα, ανεξάρτητα από το εάν το πλοίο που βρίσκεται σε κίνδυνο εμπίπτει στα χωρικά ύδατα του κράτους, σύμφωνα με τρεις Ναυτικές Συμβάσεις / το Διεθνές Ναυτικό Δίκαιο [8]. Πρέπει να παρέχεται διάσωση ανεξάρτητα «από την εθνικότητα ή το καθεστώς» του ατόμου που βρίσκεται σε κίνδυνο ή «τις συνθήκες στις οποίες βρίσκεται αυτό το άτομο.» [9]

Επίσης, αυτές οι ομαδικές απελάσεις συχνά παραβιάζουν την απόλυτη απαγόρευση έκθεσης στον κίνδυνο βασανιστηρίων, στην απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση οποιουδήποτε ατόμου στην ελληνική επικράτεια, ανεξάρτητα από το καθεστώς διαμονής του, σύμφωνα με το Άρθρο 3 της ΕΣΔΑ.

(α) Κατά τη διάρκεια της κράτησής τους στο ελληνικό έδαφος, οι επιζώντες τουλάχιστον μιας από τις ανωτέρω περιγραφείσες ομαδικές απελάσεις παρείχαν επαρκείς λεπτομερείς περιγραφές και αποδεικτικά στοιχεία ώστε να μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι - όπως και σε παρόμοιες περιπτώσεις που κρίθηκαν από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων - υποβλήθηκαν σε «κίνδυνο ή ταλαιπωρία έντασης που υπερβαίνει το αναπόφευκτο επίπεδο ταλαιπωρίας που ενυπάρχει κατά την κράτηση» [10] όταν κρατούνταν σε ανεπίσημους χώρους κράτησης μετά την άφιξή τους στην Ελλάδα, χωρίς πρόσβαση σε τροφή, νερό, κουβέρτες, καταφύγιο, τουαλέτες, σε ιατρική περίθαλψη ή σε οποιεσδήποτε άλλες πληροφορίες σχετικά με τους λόγους ή τη διάρκεια της κράτησής τους και υπέστησαν βία από τους Έλληνες αρχές και τη δήμευση των περιουσιακών τους στοιχείων και των εγγράφων ταυτοποίησης τους. Πρέπει να τονιστεί ότι η ομάδα που τέθηκε υπό κράτηση περιλάμβανε επίσης ανηλίκους γεγονός που αποτελεί ιδιαίτερα σοβαρή παραβίαση του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, λαμβάνοντας υπόψη την εγγενή «κατάσταση εξαιρετικής ευαλωτότητας» των ανηλίκων παιδιών. [11]

(β) Οι μαρτυρίες των επιζώντων καταδεικνύουν επίσης τη σωματική βία καθώς και τους ταπεινωτικούς και υποτιμητικούς τρόπους που μεταχειρίζονται οι αρχές κατά τις επαναπροωθήσεις, εμπίπτοντας στην κατηγορία της απάνθρωπης και/ή εξευτελιστικής μεταχείρισης του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ. Για παράδειγμα, σε μία από τις καταγεγραμμένες υποθέσεις, όταν αναγκάστηκαν να επιβιβαστούν στο σκάφος των αρχών, οι επιζώντες, μεταφέρθηκαν ένας-ένας από άτομα που φορούσαν μάσκες, μακριά από το οπτικό πεδίο των υπολοίπων, που μπορούσαν μόνο να τους ακούν να ουρλιάζουν, πριν τους ρίξουν σε μία σωσίβια σχεδία χωρίς κινητήρα, στην ανοιχτή θάλασσα του Αιγαίου. Το γεγονός αυτό, προστιθεμένου και του γεγονός ότι στα άτομα δεν παρασχέθηκαν πληροφορίες για τη τύχη τους και χλευάζονταν από τις αρχές, που σκόπιμα τους παρείχαν ψευδείς πληροφορίες για τον προορισμό τους, είναι αρκετό, ώστε να δημιουργήσουν «συναίσθημα φόβου, αγωνίας και κατωτερότητας» και συνιστούν ψυχική βία ιδιαίτερα σοβαρής και απάνθρωπης μορφής. [12]

(γ) Αφού απελάθηκαν ομαδικά στην Τουρκία, οι επιζώντες, κρατήθηκαν εκεί, υπό συνθήκες που παραβιάζουν το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ και παρέμειναν σε περιορισμό έως και εξήντα πέντε ημέρες. Σε μερικά από τα

προαναφερθέντα περιστατικά, οι επιζώντες κρατήθηκαν σε υπερπλήρεις φυλακές, χωρίς πρόσβαση σε επαρκή τρόφιμα, νερό, εγκαταστάσεις υγιεινής, ιατρική περίθαλψη και νομική βοήθεια. Οικογένειες χωρίστηκαν. Επιζώντες υπέστησαν βία και βίωσαν συνθήκες κράτησης στην απομόνωση. Στους επιζώντες δεν δόθηκαν πληροφορίες για το λόγο και τη διάρκεια της κράτησης τους. Το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ απαγορεύει την επαναπροώθηση σε χώρες όπου τα άτομα ενδέχεται να αντιμετωπίσουν παραβιάσεις του άρθρου 3. Σύμφωνα με αυτήν την αρχή, τα κράτη έχουν την υποχρέωση να αξιολογούν τον ισχυρισμό πιθανής κακομεταχείρισης σε περίπτωση επιστροφής σε άλλο κράτος μέσω «ανεξάρτητου και αυστηρού ελέγχου», ακόμη και αν αυτή η χώρα θεωρείται ως «ασφαλής τρίτη χώρα» [13]. Εύλογα μπορεί να αναμένεται ότι οι ελληνικές αρχές γνωρίζουν τις κακές συνθήκες που επικρατούν στα τουρκικά κέντρα κράτησης, καθώς επίσης και ότι αυτοί που συλλαμβάνονται από την τουρκική αιτοφυλακή στη θάλασσα κρατούνται συστηματικά σε συνθήκες που είναι απάνθρωπες και ταπεινωτικές.[14]

Τέλος, οι αναφερθείσες ομαδικές απελάσεις, παραβιάζουν την αρχή της μη επαναπροώθησης που έχει θεσπιστεί, μεταξύ άλλων, στο άρθρο 33 της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 σχετικά με το Καθεστώς των Προσφύγων και το δικαίωμα πρόσβασης στο άσυλο που προβλέπεται, στο άρθρο 18 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στις καταγεγραμμένες ομαδικές απελάσεις, οι επιζώντες, σε καμία χρονική στιγμή δεν είχαν την δυνατότητα να καταθέσουν αίτημα ασύλου τους στην Ελλάδα ή οικογενειακής επανένωσης σε άλλη ευρωπαϊκή χώρα, ούτε τους παρασχέθηκε οποιαδήποτε πληροφορία από τις ελληνικές αρχές. Δεν είχαν πρόσβαση σε νομική συνδρομή ή νομικές πληροφορίες ή προτεινόμενη νομική εκπροσώπηση σε κανένα στάδιο.

Το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ απαγορεύει επίσης την «έμμεση επαναπροώθηση», που σημαίνει την επαναπροώθηση σε κράτος όπου οι αιτούντες άσυλο ενδέχεται να αντιμετωπίσουν απέλαση χωρίς την σωστή αξιολόγηση του αιτήματός τους [15]. Σύμφωνα με την ισχύουσα τουρκική νομοθεσία [16], τα άτομα που θεωρούνται ότι παραβιάζουν τη νόμιμη έξοδο από την Τουρκία (ως μετανάστ(ρι)ες που ταξίδεψαν παράνομα στην Ελλάδα) διατρέχουν τον κίνδυνο επαναπροώθησης στις χώρες καταγωγής τους. Σύμφωνα με το ECRE (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και τους Εξόριστους), αυτές οι νομικές προβλέψεις επιτρέπουν την «παράνομη απέλαση αιτούντων άσυλο, δικαιούχων διεθνούς προστασίας και δικαιούχων προσωρινής προστασίας [...] για τους προαναφερθέντες λόγους που παραμένουν σε μεγάλο βαθμό ασαφείς και θα μπορούσαν να τύχουν ευρείας ερμηνείας [17]». Άλλες πηγές έχουν επισημάνει παρόμοιες ανησυχίες σχετικά με τις προαναφερθείσες νομικές διατάξεις, οι οποίες ενδέχεται να «οδηγήσουν σε αυθαίρετες αποφάσεις» [18]. Στην πράξη, οι περιπτώσεις απέλασης από την Τουρκία αναφέρεται να έχουν ήδη αυξηθεί από το 2018, συμπεριλαμβανομένων των υποθέσεων εναντίον ατόμων που κατοικούσαν για μεγάλο χρονικό διάστημα στην Τουρκία [19].

Για παράδειγμα, οι παράνομες απελάσεις Σύρων στην Τουρκία και οι παραβιάσεις της αρχής της μη επαναπροώθησης έχουν καταγραφεί επαρκώς και δημοσιοποιηθεί από διάφορες πηγές την περίοδο 2018-2019, συμπεριλαμβανομένων των Norsk Organisasjon for Asyløkere, του Παρατηρητηρίου των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και της Διεθνούς Αμνηστίας.[20]

ΣΤ. ΤΕΛΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Οι ομαδικές απελάσεις προσφύγων και μεταναστών δεν είναι νέο φαινόμενο στην Ελλάδα. Ωστόσο, τους τελευταίους μήνες αναδύεται ένα ξεκάθαρο επαναλαμβανόμενο μοτίβο αυξημένης και ανεμπόδιστης πρακτικής παράνομων επαναπροωθήσεων (των λεγόμενων “push-backs”), στο Αιγαίο, παραβιάζοντας κατάφωρα τις διεθνείς υποχρεώσεις της Ελλάδος. Τα παραπάνω στοιχεία και μαρτυρίες αποτελούν μόνο ένα δείγμα των παράνομων πρακτικών που συμβαίνουν φανερά. Παράλληλα, ενώ εθνικά και διεθνή μέσα ενημέρωσης, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις καθώς και άλλοι φορείς της κοινωνίας των πολιτών καταγγέλλουν δημόσια αυτές τις πρακτικές, η ατιμωρησία του ελληνικού κράτους για τις παραβιάσεις των διεθνών υποχρεώσεων του, παραμένει.

Αυτή η ατιμωρησία είναι το αποτέλεσμα διαφόρων παραγόντων, ένας εξ αυτών είναι ότι οι περισσότεροι από τους επιζώντες των ομαδικών απελάσεων «ξαφανίζονται» στην Τουρκία - κρατούνται, στερούνται των κινητών τους τηλεφώνων είτε από τις ελληνικές είτε από τις τουρκικές αρχές και δεν έχουν πρόσβαση σε νομική υποστήριξη. Επιπλέον, εξ ορισμού δεν είναι πλέον σε θέση να έχουν πρόσβαση σε ένδικο μέσα στην Ελλάδα ή σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, ώστε να διεκδικήσουν αποκατάσταση της ζημίας που υπέστησαν από τις παραβιάσεις των δικαιωμάτων τους.

Αυτό το status quo οφείλεται επίσης στη συστηματική και συνεχή άρνηση, εκ μέρους του Ελληνικού κράτους, όλων των ισχυρισμών για ομαδικές απελάσεις, καθώς και στη προφανή αποτυχία των εθνικών και ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων (τα οποία είναι υπεύθυνα για την παρακολούθηση των δραστηριοτήτων της Ελλάδας στα ευρωπαϊκά σύνορα) να καταδικάσουν και να διερευνήσουν περαιτέρω τέτοιου είδους περιστατικά. Τέλος, το γεγονός ότι οι ομαδικές απελάσεις πραγματοποιούνται κυρίως στη θάλασσα, επί των σκαφών των αρχών ή / και εμπλέκουν ανεπίσημους χώρους κράτησης στην ξηρά, καθιστά ιδιαίτερα δύσκολη την παρακολούθηση τέτοιων παράνομων πράξεων.

Με βάση τις πολυάριθμες εκθέσεις της κοινωνίας των πολιτών και των μέσων ενημέρωσης, που ήδη είναι διαθέσιμες, θα πρέπει επειγόντως να διενεργηθούν οι ανάλογες έρευνες. Είναι αναγκαίο να ληφθούν μέτρα για την άμεση αποτροπή ομαδικών απελάσεων που πραγματοποιούνται από το Ελληνικό Κράτος, την προστασία και το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όλων εκείνων που υπάγονται στη δικαιοδοσία της Ελλάδας, στη θάλασσα και στην ξηρά, καθώς και για την αποκατάσταση των παραβιάσεων των δικαιωμάτων των επιζώντων ομαδικών απελάσεων.

Οι ομαδικές απελάσεις είναι αντίθετες με τις διεθνείς νομικές υποχρεώσεις της Ελλάδας και παραβιάζουν τα θεμελιώδη και ανθρωπίνια δικαιώματα των επιζώντων, συμπεριλαμβανομένων του δικαιώματος στη ζωή και του *ius cogens* περί βασανιστηρίων και επαναπροώθησης. Οι ομαδικές απελάσεις πρέπει αναμφίβολα να καταδικαστούν, με τον εντονότερο δυνατό τρόπο. Ωστόσο, αυτό από μόνο του δεν αρκεί: **μόνο μέσω της άμεσης πάσης τέτοιων παράνομων πρακτικών, η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η πρόσβαση στο άσυλο θα αποκατασταθούν στα εξωτερικά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.**

Z. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- (1) Βλ, για παράδειγμα, Amnesty International (AI), Greece: Frontier Europe: Human rights abuses on Greece's border with Turkey, 9 July 2013, διαθέσιμες στο: <https://www.amnesty.org/download/Documents/12000/eur250082013en.pdf>; Human Rights Watch (HRW), Greece: Attacks on Boats Risk Migrant Lives, 22 October 2015, διαθέσιμες στο: <https://www.hrw.org/news/2015/10/22/greece-attacks-boats-risk-migrant-lives>; Greek Council for refugees (GCR), ARSIS and HumanRights360, The new normality: Continuous push-backs of third country nationals on the Evros river, December 2018, διαθέσιμες στο: <https://www.gcr.gr/en/news/press-releases-announcements/item/1028-the-new-normality-continuous-push-backs-of-third-country-nationals-on-the-evros-river>.
- (2) Βλ, για παράδειγμα, μία βάρκα με μετανάστ(ρι)εςτην 1 Μαρτίου, στην οποία δεν παρασχέθηκε βοήθεια για 13 ώρες, μετά την ενημέρωση της Ελληνικής Ακτοφυλακής, (AlarmPhone, Escalating Violence in the Aegean Sea, 4 April 2020, διαθέσιμες στο: <https://alarmphone.org/en/2020/03/04/escalating-violence-in-the-aegean-sea/>) και μία βάρκα μεταναστών στις 12 Ιουνίου στην οποία δεν παρασχέθηκε βοήθεια για τουλάχιστον 15 ώρες (MareLiberum, 16 June 2020, https://www.facebook.com/MareLiberumOfficial/posts/648625662533007?_tn_ =K- R)
- (3) Βλ, για παράδειγμα την παράταση της κράτησης μεταναστών σε δημόσια λεωφορεία και στρατιωτικά σκάφη στο λιμάνι της Μυτιλήνης, χωρίς πρόσβαση σε μπάνιο για τρεις εβδομάδες. (Legal Centre Lesvos, No Man's Land for Europe's Undesirables, 13 March 2020, διαθέσιμες στο: <http://legalcentrelesvos.org/2020/03/13/no-mans-lands-for-europes-undesirables>; την κράτηση μεταναστών παραπλεύρως του δρόμου στα βόρεια της Λέσβου, χωρίς κατάλυμα και πρόσβαση σε εγκαταστάσεις υγιεινής (βλέπε για παράδειγμα, GreekCityTimes, Boatwiththirty-ninemigrantsarrivesinLesvos, 02 April 2020, availableat<https://greekcitytimes.com/2020/04/02/boat-with-thirty-nine-migrants-arrives-in-lesvos/>), και την σκόπιμη κράτηση μεταναστών σε δημόσια λεωφορεία στο λιμάνι της Μυτιλήνης σε αντίθεση με κράτηση σε κτίρια που προετοιμάστηκαν για την καραντίνα στη διάρκεια της πανδημίας του COVID-19 (Legal Centre Lesvos, Hostility towards migrants and those working to support them continues as state policy inLesvos, 27 May 2020, <http://legalcentrelesvos.org/2020/05/27/hostility-towards-migrants-and-those-working-to-support-them-continues-asstate-policy-in-lesvos/>).
- (4) Legal Centre Lesvos, Έκθεση Ιανουαρίου 2020 αναφορικά με παραβιάσεις δικαιωμάτων και αντίστασης στην Λέσβο (January 2020 Report on Rights Violations and Resistance in Lesvos), 22 January 2020, διαθέσιμες στο: <http://legalcentrelesvos.org/2020/01/22/january-2020-report-on-rights-violations-and-resistance-in-lesvos>
- (5) Για παράδειγμα, οι συνταχθείσες αναφορές και η ζωντανή κάλυψη από οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών όπως το Alarm Phone (όπως στο Twitter, στο https://twitter.com/alarm_phone, και στην ιστοσελίδα τους, e.g. Alarm Phone, Push Backs: the new old routine in the Aegean Sea,14 May 2020, διαθέσιμες στο : https://alarmphone.org/en/2020/05/14/push-backs-the-new-old-routine-in-the-aegean-sea/?post_type_release_type=post), το Mare Liberum (όπως Mare Liberum, New pushback-strategy - How the Hellenic Coast Guard leaves refugees in life rafts at sea, 18 June 2020, διαθέσιμες στο: <https://mare-liberum.org/en/2020/06/18/neue-pushback-strategie-die-griechische-kuestenwache-setzt-gefuechtete-inrettungsinseln-auf-dem-meer-aus/>) και η Aegean Boat Report (όπως στο ποστ τους στο Facebook της 22 Ιουνίου 2020, διαθέσιμες στο: <https://www.facebook.com/AegeanBoatReport/videos/3165494893507826/>). Βλέπε περαιτέρω εκθέσεις/αναφορές από ακαδημαϊκούς, όπως Just Security (Niamh Keady-Tabbal and Itamar Mann, Tents at Sea: How Greek Officials Use Rescue Equipment for Illegal Deportations, Just Security, 22 May 2020, <https://www.justsecurity.org/70309/tents-at-sea-how-greek-officials-use-rescue-equipment-for-illegal-deportations/>) επιπρόσθετα με ανασχεματικό και διερευνητικό ρεπορτάζ σχετικά με τις συλλογικές επαναπροωθήσεις όπως για παράδειγμα: Bashar Deeb, Samos and The Anatomy of a Maritime Pushback, Bellingcat, 20 May 2020, διαθέσιμο στο: <https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2020/05/20/samos-and-the-anatomy-of-a-maritime-push-back/>; GiorgosChristides and Steffen Lüdke, Greece Suspected of Abandoning Refugees at Sea, Der Spiegel, 16 June 2020, διαθέσιμο στο: <https://www.spiegel.de/international/europe/videos-and-eyewitness-accounts-greece-apparently-abandoning-refugees-at-sea-a-84c06c61-7f11-4e83-ae70-3905017b49d5>; Katy Fallon, "Boats Arrive, People Disappear": one Greek's search for missing refugees, The Guardian, 19 June 2020, διαθέσιμες στο: <https://www.theguardian.com/global-development/2020/jun/19/boats-arrive-people-disappear-a-lone-search-for-missing-refugees-in-greece?fbclid=IwAR3PIgb8q8iTVG9ZrX8jUcMLcv2nrDtwLUuIqXR4ZwUf62rdunH6pFp s5UM>

- (6) Η χρονολογική σειρά είναι πιθανό να διαφέρει: Σε ορισμένες περιπτώσεις η κατάσχεση των προσωπικών αντικειμένων συμβαίνει κατά τη διάρκεια της σύλληψης. Σε άλλες περιπτώσεις συμβαίνει μετά τη μεταφορά των μεταναστών σε κράτηση.
- (7) *Makaratzis v. Greece* [GC], no. 50385/99, §§ 49-55, ECHR 2004-XI; *Soare and Others v. Romania*, no. 24329/02, §§ 107-111, ECHR 2011; *Trévalec v. Belgium*, no. 30812/07, §§ 55-61, ECHR 2011.
- (8) United Nations, Treaty Series, vol. 1833, No. 31363, art. 98 (United Nations Convention on the Law of the Sea); vol. 1184, No. 18961, regulation 15 (International Convention for the Safety of Life at Sea, 1974); and vol. 1405, No. 23489, annex, chap. 2.1.1 (International Convention on Maritime Search and Rescue).
- (9) United Nations, Treaty Series, vol. 1405, No. 23489, annex, chap. 2.1.10 (International Convention on Maritime Search and Rescue).
- (10) *M.S.S. v Belgium and Greece*, no. 30696/09, § 221, ECHR 2011; *Dougoz v Greece*, no. 40907/98, §§ 45-49, ECHR 2011-II; *A.A. v Greece*, no. 12186/08, §§ 54- 65, ECHR 2010; *Elçi and others v Turkey*, no. 23145/93 and no. 25091/94, § 637, ECHR 2003.
- (11) *Rahimi v Greece*, no. 8687/08, § 87, ECHR 2011; *SH.D. and others v. Greece, Austria, Croatia, Hungary, North Macedonia, Serbia and Slovenia*, no. 14165/16, § 56, ECHR 2019.
- (12) *Selmouni v France*, no. 25803/94, §§ 97-105, ECHR 1999-V; *Elçi and others v Turkey*, no. 23145/93 and no. 25091/94, § 637, ECHR 2003.
- (13) *Hirsi Jamaa and others v Italy* [GC], no. 27765/09, § 198, ECHR 2012; *Shamayev and Others v. Georgia and Russia*, no. 36378/02, § 448, ECHR 2005-III.
- (14) Global Detention Project, Country Report - Immigration Detention in Turkey: A Serial Human Rights Violator and Europe's Refugee Gatekeeper, October 2019, διαθέσιμο στο:
<https://www.globaldetentionproject.org/wp-content/uploads/2019/10/ONLINE-191024-Immigration-Detention-in-Turkey.pdf/>
- (15) *M.S.S. v Belgium and Greece* [GC], no. 30696/09, § 192, § 286, § 321, ECHR 2011.
- (16) Το άρθρο 54 παράγραφος 1 στοιχείο (η) του τουρκικού νόμου 6458 του 2013 ορίζει ότι «εκδίδεται απόφαση απομάκρυνσης για τους αλλοδαπούς που αναφέρονται παρακάτω οι οποίοι... παραβιάζουν τους όρους και τις προϋποθέσεις για νόμιμη είσοδο ή έξοδο από την Τουρκία »
- (17) ECRE, AIDA, Country Report: Turkey, Update 2018, March 2019, p. 23, διαθέσιμη στο:
https://www.asylumineurope.org/sites/default/files/report- download/aida_tr_2018update.pdf.
- (18) NOAS, Seeking Asylum in Turkey – A critical review of Turkey's asylum laws and practices, December 2018 Update, p. 6, p. 25, διαθέσιμο στο:
https://www.noas.no/wp-content/uploads/2019/02/Tyrkia-2018-Update_Web.pdf
- (19) ECRE, AIDA, Country Report: Turkey, Update 2018, March 2019, p. 23, διαθέσιμη στο:
https://www.asylumineurope.org/sites/default/files/report- download/aida_tr_2018update.pdf.
- (20) HRW, Turkey: Syrians Being Deported to Danger; Authorities Use Violence, Threats, Detention to Coerce Returns, HRW, 24 October 2019, διαθέσιμο στο:
<https://www.hrw.org/news/2019/10/24/turkey-syrians-being-deported-danger>; AI, Turkey; Sent to a war zone: Turkey's illegal deportations of Syrian refugees, 25 October 2019, διαθέσιμο στο:
<https://www.amnesty.org/en/documents/eur44/1102/2019/en/>; NOAS, Seeking Asylum in Turkey – A critical review of Turkey's asylum laws and practices, December 2018 Update, p. 27, διαθέσιμο στο:
https://www.noas.no/wp-content/uploads/2019/02/Tyrkia-2018-Update_Web.pdf.